

ПСИХОЛОШКЕ НОВИНЕ

ДПСОСНОВАН 1953.

ЛИСТ ДРУШТВА ПСИХОЛОГА СРБИЈЕ

Број 478 * година XLIV * СЕПТЕМБАР 2024. * Београд

Издајемо из
овог броја

► Интервју: Мира
Адања Полак

► Интервју: Милан
Тодоровић

► Ново издање
СРР-а

► Годишњи
извештај АЖЦ
о насиљу о
породици

НОВА ШКОЛСКА ГОДИНА - НОВЕ ДИЛЕМЕ ДА ЛИ ЋЕ СЕ НАСИЉУ У ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА СТАТИ НА ПУТ НАЈАВЉЕНИМ ИЗМЕНАМА ЗАКОНА

Да ли ће почетак нове школске године донети измене Кривичног законика, које се односе на напад на лица запослена у образовној установи, питање је које ових дана поставља просветна јавност, с обзиром да су након претходне бурне и хаотичне школске године, коју су обележила бројна насиља над професорима, како од стране ученика, тако и од стране родитеља, од надлежних стигла обећања да ће стати на пут насиљу у образовним установама. Подсећања ради, у основној школи „Јован Дучић“ на Новом Београду 14. јуна није било наставе, јер је мајка једног петака пребила и тешко повредила наставницу те школе, због оценоу коју је закључила њеном детету. Две недеље касније, родитељи ученице шестог разреда ОШ „Драгиша Мишовић“ у Чачку, напали су наставника у просторијама ове образовне установе, након што су захтевали да се њиховој кћерки поправи једна од три недовољне оценоу како не би понављала разред. Након ових инцидентата, министарство просвете саопштило је да је на састанку са представницима репрезентативних синдиката у просвети договорено да се у текст Закона о изменама и допунама Кривичног законика уврсти посебно кривично дело којим ће се санкционисати напад на запослене у образовању. У радном тексту измене Кривичног законика, наводи се да ће се напад на запослене у образовним установама казнити затвором од три месеца до три године, а казна се повећава ако се приликом тог напада нанесе физичка повреда.

На састанку са репрезентативним синдикатима министарка просвете др Славица Ђукић Дејановић пар дана уочи почетка нове школске године истакла је да су прецизирани кораци у циљу заштите и појачане безбедности запослених у просвети на начин који имају адвокати, што значи да ће санкције бити строже. Како је објаснила, нарушавање безбедности свих запослених у просвети биће кажњено много оштријим санкцијама и кажњавањем појединаца. Када је реч о повећању безбедности за професоре, синдикати су тражили да најстроже буде кажњен починилац за било које насиље – од дигиталног до физичког. А у случају малолетника, санкције ће носити родитељи, прецизирала је министарка Ђукић Дејановић.

Током лета Аутономни женски центар објавио је дванаести по реду „Извештај о примени Закона о спречавању насиља у породици 2023. године“, који преносимо у овом броју „Психолошких новина“. У извештају, који је припремљен на основу месечних извештаја које Аутономном женском центру достављају Врховно јавно тужилаштво и Министарство унутрашњих послова, као и на основу јавно доступног годишњег извештаја Републички завод за социјалну

заштиту, истиче се да је у претходној години полиција регистровала чак 28.413 догађаја насиља у породици, највише у периоду од 2018-2022. године. У односу на 2022. годину дошло је до благог повећања броја ризичних поступака, броја полицијских наређења, као и броја учинилаца насиља којима је изречена мера привремене забране приласка и контактирања. Увећан је и број случајева који су разматрани на састанцима Групе за координацију и сарадњу, али и број учинилаца насиља који су поновили дело. Мушкарци су и током претходне године били најчешћи учиниоци насиља у породици – чак у 83 одсто случајева, док су међу жртвама доминантно заступљене жене. Подаци из извештаја Аутономног женског центра говоре да у сродничкој релацији између жртве и учиниоца насиља у породици доминира партнерски однос (брачни, ванбрачни, емотивни, актуелни и бивши), а најчешћи учиниоци насиља према женама су њихови партнери – у 65 одсто случајева и други мушки сродници. Када је у питању старосна структура учинилаца насиља у породици, они најчешће припадају доби од 31 до 50 година, а оно што забрињава јесте чињеница да је лане регистровано чак 40 одсто више малолетних жртава у односу на 2022. годину. Скоро свака десета жртва породичног насиља у 2023. години била је малолетна, а озбиљно забрињава и податак да је скоро половина жртва полног узнемиравања такође била малолетна, од чега је скоро петина млађа од 14 година. Крај овог лета обележиле су две велике породичне трагедије, а крајем августа две жене у Новом Пазару и околини Врања страдале су од руке сопствених партнера, који су након тога починили самоубиство. До првог дана септембра, у Србији је почињено четрнаест феминицида, а бројне женске невладине организације апелују на надлежне да се феминицид инкриминише као посебно кривично дело.

Крајем августа на друштвеним мрежама појавило се лажно саопштење у коме се наводи да „Влада РС нуди бесплатне онлајн курсеве које је акредитовало Српско психолошко друштво“. Због тога је Друштво психолога Србије упозорило јавност да је у питању превара, да не постоји установа под називом „Српско психолошко друштво“ и да струковна организација психолога нема никакву повезаност са овом објавом и њеним садржајем. Друштво психолога Србије истакло је да ће у најкраћем року реаговати пријавом надлежним органима Републике Србије.

У септембарском броју „Психолошких новина“ представљамо двоје психолога који су постали изузетно успешни у својим професијама, иако се нису бавили психологијом. О Мири Адањи Полак, првој дами Радио телевизије Србије, јавност зна готово све

детаље из богате и импресивне каријере у којој су, између осталог, уписани и интервјуи са Хенријем Кисинџером, Вилијем Брантом, Фредериком Форсајтом, Ериком Јонг, Лордом Овеном, Софијом Лорен, Карлом Понтијем, Карлом Малденом, Џејмсом Вудсом, Јованком Броз, кнезом Мајклом Романовим, принцем Леонидом Романовим... Међутим, мало особа зна да је Мира Адања Полак по струци дипломирани клинички психолог, као и да је стицај невероватних околности пресудио да се не бави науком о души већ новинарством.

Читаоци наших новина моћи ће да прочитају и интервју са Миланом Тодоровићем, једним од наших најуспешнијих менаџера, који се годинама налазио на челу „Кока коле“ и фармацеутских компанија „Гласко-СмитКлајн“, „Актавис“ и „Здравље“ из Лесковца – у разговору за „Психолошке новине“ он открива колико су му знања из инжењерске, кадровске и психологије међуљудских односа помогла да руководи компанијама које броје неколико хиљада запослених.

У септембарском броју „Психолошких новина“ презентујемо и ново издање Центра за примењену психологију – књигу „Психолошке интервенције у кризи“ др Николе М. Петровића, која представља значајан и користан допринос постојећој литератури из области менталног здравља. Ова монографија се по свом систематичном, концидном, а ипак свеобухватном садржају разликује од других публикација које се баве темом кризног интервенисања, јер нуди синтезу теорије и конкретних техника за рад са особама у различитим врстама криза. Ова публикација нуди свеобухватан преглед области кризних интервенција, али је аутор то учинио сажето приказавши елементарне концепте интервенција у кризи, кроз синтезу емпиријских sazнања и теорије и свој лични допринос. Свако поглавље садржи неки практични сегмент – извод из праксе, практичне смернице за рад са корисницима, примере питања или чекliste, што читаоцима олакшава праћење и разумевање садржаја.

Преносимо и резултате последњег циклуса ПИСА тестирања који показују да су ученици у Србији испод међународног просека у креативном мишљењу. Наиме, 65 одсто петнаестогодишњака достигло је најмање основни ниво креативног мишљења, што је статистички значајно мање у поређењу са просечним резултатом у земљама чланицама ОЕЦД-а, који износи 78 одсто. Девојчице у Србији су у просеку имале статистички боље резултате у креативном мишљењу. Ученице су оствариле резултат од 30 поена у просеку, док су дечаки постигли 27 поена, а разлика од око три поена је статистички значајна.

Катарина Ђорђевић

ВЕСТИ ИЗ ДРУШТВА

ТЕРАПИЈА ПОСВЕЋЕНОСТИ И ПРИХВАТАЊА: ОСНОВНИ ИСКУСТВЕНО-ИНСТРУКТИВНИ ПРИСТУП 5. И 6. ОКТОБАР

Центар за примењену психологију поново организује обуку из интегративног модела психолошке промене – Терапија посвећености и прихватања (АСТ): основни искуствено-инструктивни курс. Обука ће бити одржана 5. и 6. октобра, а рок за пријаву је 25. септембар.

Терапија посвећености и прихватања или АСТ (Acceptance and commitment therapy) је модел психолошке промене настао као мудра интеграција класичног бихевиоризма, когнитивних модела и техника древног истока. АСТ представља потпуно оригиналан спој савремених научних теорија попут Теорије релационих оквира, вежби пуне свесности, вежби вођених фантазија, емоционалне прораде психичких садржаја и планирања будућег понашања.

Основни циљ овог програма је упознавање учесника са принципима и техникама АСТ кроз стицање знања и вештина потребних за примену овог метода психолошке промене у пракси. Очекује се да ће полазници унапредити своје вештине да на специфичан начин сагледају проблеме клијената, мотивишу их на промену и допуне своју саветодавну праксу техникама које су истовремено и древне и савремене.

Полазници: психолози и студенти мастер студија психологије, психотерапеути и едуканти, психијатри и други професионалци из области менталног здравља и помагачких професија.

* Услов за похађање едукације имају психотерапеути и едуканти који су завршили неки од факултета из области менталног здравља и помагачких професија.

Аутор и водитељ:

др Драган Жуљевић, доктор психолошких наука са клиничко-психотерапијским усмерењем. Поседује вишегодишње искуство у дијагностичком и психотерапијском раду. АСТ је учио од творца правца Стивена Хејса, Кирка Стросакла и Никласа Торнекеа.

Трајање: 16 сати рада, 2 узастопна дана

Величина групе за оптималан рад: 12-20 полазника

Датум одржавања: 5. и 6. октобар

Рок за пријаву: 25. септембар

Котизација: 18.000,00 (за чланове Друштва психолога Србије и студенте мастер студија одобрен је попуст – 14.400,00 РСД)

Пријаву можете послати путем електронске поште на мејл: cpr@dps.org.rs или dpscpr@orion.rs.

Поштоване колегинице и колеге,

У претходном периоду било је неколико примера иступања у јавности, штампаним медијима као и на телевизији, од стране колега за које је наведено да су “представници Друштва психолога Србије”. Надлежни органи Друштва, чија је улога да дају сагласност за такав вид иступања, нису имали информације у вези са тим гостовањима. Како бисмо разјаснили потенцијалне нејасноће, као и у виду информисања оних који нису знали каква је процедура, овим путем обавештавамо све колеге које буду позване да представљају Друштво у јавности да нам се обрате, јер је за то неопходно одобрење Извршног одбора ДПС. Подржавамо свако представљање и афирмацију струке, и наших колега, као и Друштва, и свакако желимо да тога буде све више.

Хвала на сарадњи!

ЛАЖНА ОБЈАВА НА ДРУШТВЕНИМ МРЕЖАМА

тада нуди бесплатне онлајн курсеве психологије редитоване од Српског психолошког друштва, а свако, из обзира на године, може да добије сертификат за три недеље.

Бесплатна онлајн диплома психологије

Влада нуди бесплатне онлајн курсеве психологије које је акредитовало Српско психолошко друштво за све између 18 и 65 година.

Уђите у лекцију

<https://onlinepsychologydegree08.buzz/7kw1=6aцх...>

добијте бесплатне онлине курсеве психологије

Learn more

Нудимо вам бесплатне курсеве психологије са сертификатима

Бесплатни курсеви психологије

Због недостатка стручњака за психологију, влада ће учинити курсеве психологије бесплатним за све. Курс је акредитован од стране владе и психолошких удружења Европске уније и траје само 4-8 недеља за добијање сертификата

(Кликните на своје године да видите курсеве)

18-30 Уђите у курс	30-40 Уђите у курс	40-50 Уђите у курс
50-60 Уђите у курс	60-70 Уђите у курс	70-80 Уђите у курс

Нудимо вам бесплатне курсеве психологије са сертификатима

Сазнајте више

Спонзорисано

Друштво психолога Србије скреће пажњу јавности да се последњих неколико дана на друштвеним мрежама појавило лажно обавештење у коме се наводи да „Влада РС нуди бесплатне онлајн курсеве које је акредитовало Српско психолошко Друштво“. У питању је превара и упозоравамо грађане да

неотварају наведене линкове и садржаје. Истичемо да је у питању потпуно лажна информација, да не постоји установа под називом „Српско психолошко друштво“ и да Друштво психолога Србије нема никакве повезаности са овом објавом и њеним садржајем. ДПС ће у најкраћем року реаговати пријавом надлежним органима РС.

ДРУШТВО ПСИХОЛОГА СРБИЈЕ

психолошке новине

Издавач: Друштво психолога Србије
ISSN 2217-9313

Психолошке новине уредило Друштво психолога Србије; Редакција: др Адела Зобеница, Соња Ивковић, Ана Миленковић; Сарадници: Јасна Вељковић и Драгана Косовалић, Јелена Минић, Меира Мрђенов, Саша Стојшић, Вељко Јовановић, Миљана Павићевић, Драгана Брдарић, Ана Окиљевић; Технички уредник и прелом: Вук Милосављевић; Заглавље: Стојан Пешановић; Штампана: ЦПП Београд; Адреса издавача: 11 000 Београд, Бушина 7/3; Секретар Друштва: Марија Вукотић Одоровић; Телефони: + 381 11 3232961, 3035131; WEB: <http://www.dps.org.rs>; Прилоге слати на psiholoske.novine@dps.org.rs са назнаком ЗА ПСИХОЛОШКЕ НОВИНЕ, Слике: Pixabay
Жиро рачун: 170-755-77; Радно време од 8 до 15 часова. На основу мишљења Секретаријата за информисање Републике Србије бр. 413 01 189 91 1 д 20.02.1991.године, лист је производ из тарифног броја 8, став 1. тачка 1.алинеја 10, за чији се промет плаћа порез по стопи од 3 %.

НОВО ИЗДАЊЕ ЦЕНТРА ЗА ПРИМЕЊЕНУ ПСИХОЛОГИЈУ

ПСИХОЛОШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ У КРИЗИ

Књига „Психолошке интервенције у кризи“, др Николе М. Петровића, представља значајан и користан допринос постојећој литератури из области менталног здравља. Ова монографија се по свом систематичном, концизном, а ипак свеобухватном садржају разликује од других публикација које се баве темом кризног интервенисања, јер нуди синтезу теорије и конкретних техника за рад са особама у различитим врстама криза.

Приказана публикација има 162 стране основног текста и 20 страна литературе са релевантним референцама страних и домаћих аутора. Подељена је у три дела.

У уводу, аутор нуди систематичан и јасан приказ историјског развоја кризних интервенција у свету и на нашим просторима и упознаје читаоце са појмом кризе и основним вештинама кризног интервенисања. Оно што овом издању даје посебан значај је опсежни модел кризног интервенисања који је аутор постулирао и који интегрисае карактеристике већ постојећих модела кризних интервенција. Понуђени модел подразумева дванаест прецизно дефинисаних задатака, од којих су неки једнократни а други континуирани и који у идеалним условима (које није једноставно успоставити када је у питању рад са кризама) прате логичан редослед. Када је реч о базичним вештинама кризног интервенисања, чији је циљ процена и решавање проблема, као и ублажавање акутне кризе, аутор наводи вештине предвиђене за сваку фазу интервенисања које су праћене примерима из праксе и додатним материјалом (чеклисте, примери питања).

У другом делу књиге, аутор је приказао специфичности интервенција у зависности од врсте кризе, јер свака криза има своје дистинктивне одлике и сходно томе захтева, на неки начин, измењен приступ решавања проблема у односу на друге врсте криза. Аутор даје преглед развојних криза које су природни и саставни део процеса одрастања и које као такве могу изазвати негативне реакције, али могу пружити и прилику за раст и развој личности, те ставља фокус на кризе у адолесценцији, кризе средњег доба и кризе у старости. Приказујући рад са зависницима од психоактивних супстанци, аутор објашњава да је фокус ових интервенција на помоћи кориснику да преузме одговорност за своју ситуацију, на јачању мотивације корисника, на психоедукацији, а од посебне важности је рад на корисниковим отпорима. Као предуслов за извођење ових интервенција, потребно је да помагач буде упознат са начинима деловања психоактивних супстанци и последицама које остављају на корисника.

У раду са болесним људима и особама са инвалидитетом, интервенције треба да буду усмерене на стабилизацију ситуације, прихватање губитка здравља и посебно на психоедукацију и подстицање самоефикасности код корисника, док се у раду са особама које се налазе у процесу жаловања након губитка вољене особе наводе препоруке помагачима како да унапреде своје вештине слушања и разумевања потреба ових корисника. Аутор у овом делу књиге даје и смернице за интервенисање у превенцији суицида, од којих је кључна проналажење мотивације корисника да остане у животу, односно да преживи актуелну кризу како би про-

менио своје мишљење, и истиче прављење плана са овим корисницима у виду антисуицидалног уговора, или изјава корисника о посвећености третману чији је најважнији део прављење сигурносног плана. Када је у питању рад са жртвама природних катастрофа, детаљно је приказан модел прве психолошке помоћи (ППП), као актуелан модел кризног интервенисања у оваквим ситуацијама, док се у интервенисању са жртвама друштвених катастрофа и кривичних дела примењује алтернативни модел прве психолошке помоћи – РАПИД. Како је појам друштвених катастрофа обиман и укључује разли-

идентификовао саме помагаче, будући да је рад са људима у кризи одговоран, комплексан и неретко исцрпљујућ, а и сами помагачи умеју да занемарују своје потребе и емоције због страха од осуде и уверења да могу сами себи да помогну. С тим у вези, аутор скреће пажњу на важност личног плана самонега сваког помагача, који укључује селфмониторинг, дебрифинг, супервизије и интервизије, и остале индивидуализоване превентивне активности које имају циљ спречавања очекиваних негативних ефеката кризног интервенисања.

Финални део књиге посвећен је етичким и критичким питањима са којима се сусрећу помагачи, а који су саставни део кризног интервенисања, имајући у виду да се у овом домену срећу различити интереси, вредности и начела. На овом месту аутор објашњава концепт информисаног пристајка, важност етичких принципа, помажућег односа, компетентности помагача и значај благовременог завршавања интервенције. Поред битних напомена за рад, аутор се осврће на недостатке психолошких интервенција у кризи - непостојање јединствене теорије кризе (што за последицу има терминолошку конфузију), питања применљивости теорије кризе на психијатријске пацијенте и обуке неопходне за спровођење кризних интервенција, постојање разних митова који прате кризне интервенције и недовољно испитивања ефеката кризних интервенција.

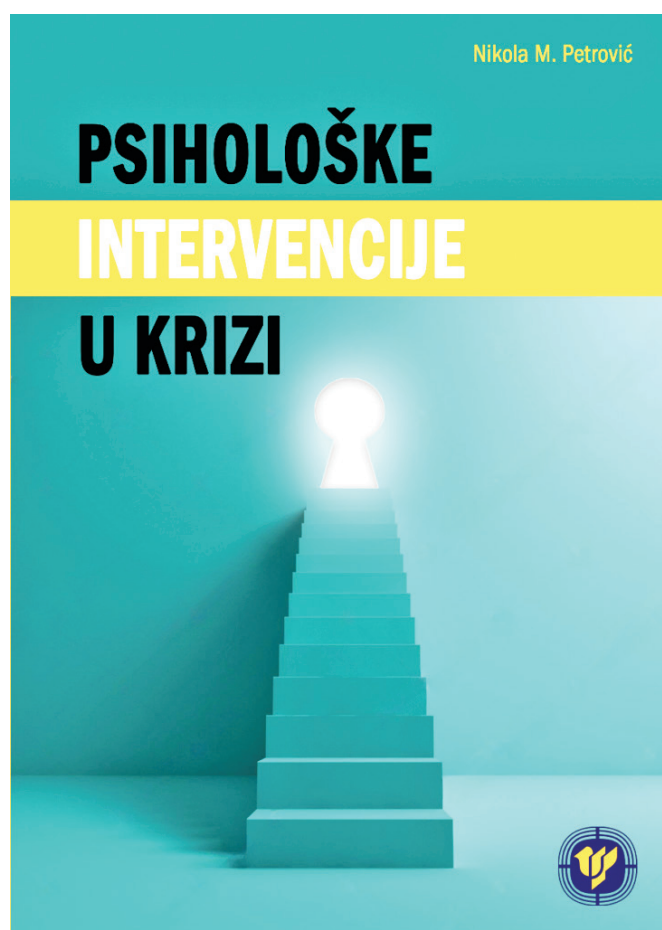
За крај, аутор оцењује да је неопходно спровести још истраживања у овој области како би се утврдили заједнички фактори различитих облика кризних интервенција који резултују успехом, а практичарима поручује да је "важно да помагач зна да је одговоран само за свој труд (где би требало да пружи свој максимум у складу са знањима која поседује), али не и за крајњи исход интервенције".

Ова публикација нуди свеобухватан преглед области кризних интервенција, али је аутор то учинио сажето приказавши елементарне концепте интервенција у кризи, кроз синтезу емпиријских сазнања и теорије и свој лични допринос. Свако поглавље садржи неки практични сегмент - извод из праксе, практичне смернице за рад са корисницима, примере питања или чеклисте, што читаоцима олакшава праћење и разумевање садржаја.

Оно што пружа додатни допринос вредности овог издања је начин на који је написан. Текст је структурисан, а стил писања је једноставан, разумљив, али ипак у оквирима академског писања, богат фуснотама које доприносе детаљнијем објашњењу важних информација садржаних у главном тексту. Захваљујући таквом стилу, корист од ове књиге ће пре свега имати студенти психологије који се тек упознају са кризним интервенцијама, али и искусни психолози и волонтери различитих профила који помажу људима у кризи. Имајући у виду дешавања која су обележила последњих неколико деценија на овим просторима, али и време у којем живимо, може се закључити да ће ова књига бити елементарно штиво свим практичарима који раде са људима у кризи и које ће им олакшати нимало једноставан посао, који од њих захтева врхунске компетенције и спремност у, неретко, ад хок, хаотичним ситуацијама.

Вања Камућ

Центар за примењену психологију

чите трауматске догађаје, аутор закључује да кризне интервенције у раду са овом групом корисника подразумевају холистички приступ, који подразумева психолошку подршку, правну и практичну помоћ, али и рад на самоефикасности корисника и на интеграцији трауме у корисников живот. Од посебног значаја је ауторов осврт на кризне интервенције у раду са децом, нарочито ако узмемо у обзир прошлогодишњи случај масовне пучњаве који се догодио у београдској основној школи. У овом контексту је било више речи о специфичности процене деце и спровођењу читаве кризне интервенције. У интервенисању са породицом у кризи, истиче се значај познавања системског приступа и указује се на фокус помагача при процени оваквих криза и раду са породицом. Приказане су и карактеристике групних интервенција и групни приступи интервенцијама у кризи као што су сажета интеграција трауме, психолошки дебрифинг, мини маратонске сесије. Поред традиционалних интервенција које се одвијају лицем у лице, представљене су карактеристике, предности и недостаци интервенција у кризи на даљину које су технолошки посредоване и као такве посебно изазовне за помагаче. На крају ове целине, аутор је као посебну врсту корисника

ИНТЕРВЈУ: МИРА АДАЊА ПОЛАК

ПРВА ДАМА РТС-А ПО СТРУЦИ ЈЕ ПСИХОЛОГ

О Мири Адањи Полак, првој дами Радио телевизије Србије, јавност зна готово све детаље из богате и импресивне професионалне каријере у којој су, између осталог, уписани и интервјуи са Хенријем Кисинџером, Вилијем Брантом, Фредериком Форсајтом, Ериком Јонг, Лордом Овеном, Софијом Лорен, Карлом Понтијем, Карлом Малденом, Џејмсом Вудсом, Јованком Броз, кнезом Мајклом Романовим, принцем Леонидом Романовом... Међутим, мало особа зна да је Мира Адања Полак по струци дипломирани клинички психолог, као и да је стицај невероватних околности пресудио да се не бави науком о души већ новинарством. По повратку од рођака из Сиднеја, грешком се искрцала у Манили и изгубила авион за Београд – с обзиром да је следећи авион који ће је вратити кући долазио тек за три дана, као и да у то време наша земља није имала дипломатске односе са Тајландом, Мира је добила личног полицајца и боравак у Манили искористила за обилазак свих њених знаменитости. А потом је одлучила да своје утиске пренесе у текст који је понудила дневном листу „Политика“. Остало је историја...

„Нема новине за коју нисам писала – своје текстове објављивала сам у „Илустрованој Политици“, женским магазинима „Базар“ и „Дуга“, али када сам своје име и презиме видела испод текста у „Политици“ схватила сам да је новинарство мој професионални идентитет. Прве текстове о психологији писала сам у „Илустрованој Политици“, у коју сам увела рубрику „У поверењу“ и у њој одговарала као психолог на питања читалаца. У Телевизију Београд дошла сам као формиран новинар и прво сам била ангажована као новинар-извештач у редакцији Информативно-политичког програма, потом у редакцији Београдског програма, а од 2002. године водим емисију „Мира Адања Полак - ексклузивно“. Иако су иза мене деценије бављења новинарством, и данас осећам исто узбуђење када уђем у телевизијски студио или у монтажу где спремам материјал за следећу емисију. Моја породица није имала идеализацију новинарства и ја сам самој себи обећала да ћу подићи новинарство на највиши могући ниво. Када сам почела да се бавим овим послом, имала сам тачну слику како он треба да изгледа – желела сам да имам комплетну слободу избора, да на мене нико не може да утиче, да се не бавим политиком и да интервјуишем људе који имају или ће имати огроман утицај на токове историје. Ја сам била у стању да их препознам много година пре него што су они ступили на позорницу историје, пре свега захваљујући урођеној интуици и стеченом знању из психологије. Осим тога, моја емпатија је доста изражена и ја веома верујем својој интуици која ме до сада никада није изневерила. Мислим да не могу да будем заведена, осим у ситуацији када ме унуци заведе“, искрено говори Мира Адања Полак и додаје да је имала добре менторе – Мирјану и Џорџа Рентона, брачни пар психоаналитичара, који су били њени породични пријатељи и који су неке психоаналитичке методе и научна сазнања пренели и у нашу средину. Код њих је често боравила у Лондону, у коме је имала могућности да се упозна са врхунским психолозима и психоаналитичарима нашег времена.

Рођена је ратне 1942. у Будимпешти, а одрасла у Београду са сестром Горданом и братом Ђорђем. Њен отац Соломон био је лекар и једног од оснивача Војно медицинске установе, а мајка Катарина историчарка уметности. Захваљујући

познавању енглеског, француског, мађарског и италијанског језика, сарађивала је и са светским медијима попут часописа „Пипл“ и „Ројалти“, као и са америчком телевизијом АБЦ и британском телевизијом ИТН. Док је водила „Београдску хронику“ велики број гледалаца доживљавао је Миру Адању Полак као новинарку која нема страх од ауторитета, али има личан ауторитет који јој даје право да саговорнике натера да јој обећају да цена електричне енергије неће бити повећана у наредних месец дана, да ће се решити питање водоснабдевања у неком приградском насељу и да ће болница коју води добити неопходну опрему у најкраћем могућем року. У шали признаје да је било доста саговорника који су јој по завршетку емисије говорили „Скupo ће ме коштати обећање које сам дао Вама и гледаоцима“ и додаје да је новинарство веома важно занимање и да људи често нису свесни колику одговорност носи изговорена реч.

Она је постала препознатљива и по специфичним путописима које приказује у оквиру емисије „Мира Адања-Полак“, а међу репортажама које се памте издвајају су оне из Америке, Аустрије, Чилеа, Француске, Италије, Индије, Јапана, Кеније, Кине, Мађарске, Немачке и Русије. О њеним интервјуима са званичницима и звездама до којих је тешко доћи се и данас говори, а уз све то она се више од две деценије бави и хуманитарним радом, па јој је 2009. године на годишњем скупу Y-реег програма Уједињених нација за континуирану борбу против сиде и ширење знања о овој болести додељено звање амбасадора УНФПА. Мира се доста ангажовала и око изградње нове зграде Клинике за психијатријске болести „Др Лаза Лазаревић“ и школе за следеће „Вељко Радмановић“ у Земуну, као и око повезивање донатора са особама којима је потребна помоћ, било да је у питању усвајање детета са сметњама у развоју или набавка клавира за музички талентовану децу.

Она подсећа да је новинарство једна од најстресогенијих професија и додаје да јој је знање из психологије доста помогло у постизању добре комуникације на послу – због тога зна како да избегава конфликти, има велико разумевање за људе

и њихове различитости и способност да се стави у „туђе ципеле“. Како каже, комуникација са људима за њу никада не представља стрес, а највећи стрес је ако нема резервни материјал за емисију. Због тога увек размишља бар пет корака унапред и стално прави план „б“, „ц“ и „д“.

Иако су велики део њене каријере обележили ексклузивни интервјуи са људима који су мењали судбину земље и човечанства, она каже да их је интервјуисала јер је имала среће да види ствари унапред. Захваљујући Мири Адањи Полак, РТС је прва телевизија која емитовала велики интервју са Џорџом Соросом, када у нашој земљи готово нико није знао ко је он. Правила је интервју и са Кети Мортон, која је била шефица комитета за заштиту новинара и за коју наша јавност такође није чула, па се емисија звала „Жена господина Холбрука“.

„За неке ствари које сам снимала пре четири-пет година знам да још увек није време да се објаве, али исто тако знам да сам у право време и на почетку светске епидемије ХИВ-а, интервјуисала особу која је заражена вирусом сиде у њеном стану и да нисам погрешила када сам одлучила да пијем воду из њене чаше, јер је то био моменат када је требало разбити стигму према оболелима од сиде“, каже наша саговорница.

Мира Адања Полак истиче да се психологија, као њена примарна струка, све више препознаје у интервјуима које ради.

„Важно ми је да упознам саговорника, да га разумем и суптилно допрем до његових одбрамбених механизма. Он мора да има поверење да никада нећу злоупотребити његов исказ у неке друге сврхе, да ће то бити само интервју и само запис. И сама се изненадим када схватим да саговорник говори о нечему што није за медије, а понекад имам осећај да се особа која ми је давала интервју опустила, растеретила душу и на неки начин исповедила. Мислим да није свачија исповест у сваком тренутку за објављивање и никада нисам искористила нечије поверење да бих добила „ексклузиву“. А то, без икакве сумње, говори психолог из мене“, закључује Мира Адања Полак.

Катарина Ђорђевић

ИНТЕРВЈУ: МИЛАН ТОДОРОВИЋ

ПСИХОЛОГ, МЕНАѢР И АВАНТУРИСТА

Милан Тодоровић, један од најуспешнијих менаѢера и регионалних директора великих мултинационалних и фармацеутских компанија у Србији, који је поред менаѢерске имао и изузетно успешну издавачку каријеру, по образовању је психолог. Рођен је 1966. године и одрастао у новобеоградском блоку 45, у породици психолога Марије и Петра Тодоровића, па је било потпуно природно да настави породичну традицију и упише “науку о души”. Међутим, када се погледа у богату професионалну и животну биографију Милана Тодоровића стиче се утисак као да је паралелно живео неколико живота - поред менаѢерског посла, бавио се издаваштвом, основао две издавачке куће и написао неколико филмских сценарија, а енергију црпи из моторциклизма, па се неретко дешава да за своју душу направи круг од Србије до Велике Британије.

“Након завршетка Педагошке академије свима је била природна и разумљива одлука да упишем психологију, а када сам дипломирао 1990. године, на огласној табли факултета стајао је оглас да Савезна управа царина тражи психолога. Тада је чувени психолог Новица Костић узео двадесет младих психолога, међу њима сам се налазио и ја, и то је био мој први контакт са струком. Важно је објаснити да је царина увек користила психолошке тестове за тестирање кандидата за посао цариника на царинским прелазима. Истовремено сам конкурисао за посао професора психологије у Дванаестој београдској гимназији, али ме нису примили, па никада нисам сазнао како би се снашао са оне стране катедре”, у шали каже Милан, који признаје да је прву менаѢерску “школу” изучио у војсци, када је у Билећи постао командир вода, јер је тада пуно сазнао о функционисању људске душе. „Та сазнања су ми касније пуно помагала и током студија психологије, али и током професионалне каријере”, признаје Милан Тодоровић.

Он је 1991. године основао издавачку кућу „Piccadilly books company“, а пошто је имао у поседу примерак оригиналног издања „Општа психологија“ Баје Бајића из 1956. године, издао је ту књигу за коју је професор Предраг Огњановић допунио свој оригинални предговор и она је постала драгоценост штиво студентима психологије. Књижара је радила од 1991. до 1993. године и публиковала неколико запажених наслова, међу којима се истичу и “Света Гора монаха Саве Хиландарца”. Широм популарност и препознатљивост књижара је стекла када је издала књигу о градској легенди, Жики Обретковићу, која је била најпродаваније штиво у књижари “Плато” 1992. године.

Након тога, Милан Тодоровић запошљава се у компанији „Кока кола“, где је био задужен за сарадњу са спољним клијентима, а потом му је додељена и улога менаѢера за људске ресурсе, па је био укључен у запошљавање свих младих радника у овој интернационалној компанији.

“То је било велико професионално искуство, јер компанија „Кока кола“ зна више о начинима на које функционише људски мозак од многих неуроначника, с обзиром на то да се више од 130 година баве изучавањем начина на који

производ треба да приближи потрошачу. Пошто сам сам студирао индустријску психологију, тек када сам почео да радим схватио сам колико су ми била корисна знања из кадровске, инжењерске, социјалне и психологије међуљудских односа. Ја сам током каријере упознао много менаѢера који нису знали системе награђивања, нити су имали неопходна знања из кадровске психологије и мислим да се не може бити добар руководиоца без ових знања. После неколико година постао сам генерални директор “Кока коле”, а онда се упустио у потпуно другачије пословне воде, прешао у фармацеутску кућу „ГлаксоСмитКлајн“ и „Актавис“ и ускоро постао први генерални директор који није носио „бели мантил“, односно није био ни лекар, ни фармацеут. Током своје каријере често сам слушао приче психолога да сам ван струке, као и приче фармацеута да нисам „један од њих“ али када данас размишљам о својој каријери, сматрам да сам успео да интегрисам знања из обе професије”, каже Милан Тодоровић.

Каријеру наставља у фармацеутској компанији „Здравље“ у Лесковцу чије кормило преузима након приватизације. Са својих 37 година био је најмлађи директор у „Здрављу“, које је тог тренутка запошљавало преко 1.700 радника. Када својим успоме на тај период живота, признаје да му је највећи изазов представљала чињеница да је био на челу фирме које је запошљавала велики број људи у малом граду, који су били уплашени за њену будућност. “Гласине су колале, људи су били уплашени и ја сам знао да морам да се изборим са тим, јер су стрепња и неизвесност највећи непријатељи радној продуктивности. Једна од првих одлука које сам донео била је да фабрички лист штампа у 5.000 примерака, иако је број запосле-

них био скоро три пута мањи, јер сам претпостављао да ће осим радника “Здравља” ове новине читати и чланови њихових породица, као и комшије и пријатељи, будући да је готово свако у граду имао неког рођака или пријатеља који је био запослен у овој фармацеутској компанији. Потом сам одлучио да сваког четвртка након 18 часова примам сваког радника који је био заинтересован за разговор, ускоро сам схватио колико им је значила могућност да имају непосредан контакт са руководиоцем”, говори наш саговорник.

У његовој професионалној биографији записано је и да је завршио МБА на Ашриц пословној школи у Енглеској, а у прилог његовог авантуристичког живота сведочи и податак да је препловио Северни Пацифик на једра, као члан посаде. Преко три деценије активно вози мотоцикл и до сада је прешао преко 400.000 на два точка, путујући од Гилбрата до Нордкапа, од Ливерпула до Истанбула. Пуно је путовао по Европи, како Источној тако и Западној, више пута је боравио у Кини, Русији, Индији и Америци, а пре две деценије објавио је књигу фрагмената и урбане поезије. Написао је четири филмска сценарија на енглеском језику и бави се режијом документарних филмова.

Оснивач је и идејни творац књижаре „Магелан“ и издавачке куће „Магелан прес“ која је издала више од 35 књига, међу којима се налазе и књига “Настајање” Гордона Олпорта, “Умеће ратовања” Николе Макијавелија и “Магеланово путовање”, коју је издао Магеланов сапутник Антонио Пигафета, као и “Беседе Светог Саве”.

Покушао је да упише и драматургију и био изабран у најужи круг, али је ипак остао без индекса Факултета драмских уметности. Написао је позоришну драму „Хенри Милер и Чарлс Буковски на пустом острву“, у комисији за пријем студената налазили су се Живојин Павловић и Слободан Селенић, али му је на крају разговора речено „Више среће следећи пут“. Исте вечери сео је на воз и отишао за Лондон и никад више није конкурисао на ФДУ. Међутим, никад није престао да пише, а скоро четрдесет година касније почео је да пише филмске сценарије на енглеском језику. Био је истакнути члан књижевног клуба “Исидора Секулић” Педагошке академије и писао за различите новине, магazine и радио програме. Често цитира Буковског који је рекао да “човек пише док не умре или док писање не умре у њему”.

“Предност студирања психологије и хуманистичких наука јесте у томе што се ми, у односу на припаднике других струка, у раној фази живота бавимо питањима морала, идентитета, смисла, животних вредности... Ми смо о томе живо дебатовали и у амфитеатру Филозофског факултета, али и у кафићима у којима смо седели након предавања. Веома сам поносан што сам био студент Филозофског факултета, јер ова високообразовна установа учи људе како да мисле”, закључује Милан Тодоровић, који планира да у блиској будућности покрене виртуелну књижару “Нансен”, која ће носити назив по Фридриху Нансену, истраживачу Арктика, научнику, дипломати и хуманисти.

Катарина Ђорђевић

ИЗВЕШТАЈ АУТОНОМНОГ ЖЕНСКОГ ЦЕНТРА

ПРОШЛЕ ГОДИНЕ МУП-У ПРИЈАВЉЕНО 28.413 СЛУЧАЈЕВА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

У претходној години полиција је регистровала чак 28.413 догађаја насиља у породици, највише у периоду од 2018-2022. године, истиче се у “Извештају о примени Закона о спречавању насиља у породици 2023. године” који дванаести пут по реду објављује Аутономни женски центар. Како се наводи у извештају ове невладине организације, која већ тридесет година ради са жртвама насиља, мушкарци су и током претходне године били најчешћи учиниоци насиља у породици - чак у 83 одсто случајева, док су међу жртвама доминантно заступљене жене. Извештај је припремљен на основу месечних извештаја које Аутономном женском центру достављају Врховно јавно тужилаштво и Министарство унутрашњих послова, као и на основу јавно доступног годишњег извештаја Републичког завода за социјалну заштиту. Такође,

коришћени су подаци са портала Министарства правде “Искључи насиље”, као и подаци Републичког завода за статистику и Министарства правде.

Тања Игњатовић, психолог у Аутономном женском центру, наглашава да је у односу на претходну годину дошло до благог повећања броја ризичних поступака, броја полицијских наређења, као и броја учинилаца насиља којима је изречена мера привремене забране приласка и контактирања. Увећан је и број случајева који су разматрани на састанцима Групе за координацију и сарадњу, али и број учинилаца насиља који су поновили дело. Статистика, наиме, сведочи да је чак 10.365 особа поновило насиље.

“Треба имати на уму да је Закон о спречавању насиља у породици превентивног карактера, што значи да није неопходно да особа постане жртва физичког насиља да би полиција реаговала. Овлашћени полицијски службеници који приме пријаву о породичном насиљу дужни су да ураде процену ризика по стандардизованом обрасцу, а када у извештају наводимо да је дошло до благог пораста броја ризичних поступака, то значи да је дошло до пораста ситуација у којима су полицајци по пријави дошли у породице у којима је претходно пријављивано насиље, у којима су претходно изречене хитне мере насилнику, у којој су присутни алкохолизам или болести зависности, у којој је у току развод супружника, постоји пријава за оружје или је насиље вршено и према осталим члановима породице. Да би се изрекла хитна мера удаљена насилника из куће или забрана приласка жртви, довољно је да постоји један од ових индикатора”, објашњава наша саговорница.

Она додаје да се по слову закона, особа која прекрши хитну меру кажњава казном затвора, али у пракси особа која је учинила овај прекршај веома кратко остаје иза решетака. Међутим, напомиње да не постоји евиденција шта се дешава са вишеструким прекршиоцима ове мере, јер закон такође каже да је систематско кршење хитних мера кривично

дело које се кажњава дужом казном затвора.

Тања Игњатовић истиче да статистика бележи да је прошле године 140 припадника МУП-а починило насиље у породици, што представља благи пораст у односу на 2022. када их је било 127, и у односу на 2021. када је 107 припадника МУП-а учинило ово кривично дело. Она, међутим, наглашава да су ове бројке “врх леденог брега” јер породица најчешће не пријављује чланове породице који раде у МУП-у, јер знају да су санкције које ово министарство примењује према својим члановима веома оштре - осим што могу изгубити посао у струци, ни њиховим наследницима који желе да се запосле у МУП-у не гледа се позитивно на ову породичну “епизоду”. Овакви случајеви најчешће се решавају ванинституционално - обично тако што жена оде код командира, објасни породичну ситуацију и замоли га за помоћ.

Подаци из извештаја Аутономног женског центра говоре да у сродничкој релацији између жртве и учиниоца насиља у породици доминира партнерски однос (брачни, ванбрачни, емотивни, актуелни и бивши), а најчешћи учиниоци насиља према женама су њихови партнери - у 65 одсто случајева и други мушки сродници (у четвртини случајева). Када је у питању старосна структура учинилаца насиља у породици, они најчешће припадају доби од 31 до 50 година, а оно што забрињава јесте чињеница да је лане регистровано чак 40 одсто више малолетних жртава у односу на 2022. годину. Скоро свака десета жртва породичног насиља у 2023. години била је малолетна, а озбиљно забрињава и податак да је скоро половина жртава полног узнемиравања такође била малолетна, од чега је скоро петина млађа од 14 година.

Треба поменути да је током 2023. године Више јавно тужилаштво у Београду у сарадњи са свих шест основних јавних тужилаштва успоставило два примера добре праксе - Службу за подршку жртвама и сведоцима родно заснованог насиља у просторијама Вишег јавног тужилаштва, и модела рада Група за координацију и сарадњу у посредовању у запошљавању жена које су преживеле насиље. Обе активности су показивале одличне резултате и имале су потенцијал да постану стандардна пракса у свим вишим јавним тужилашт-

вима у Србији, док је у Вишем јавном тужилаштву у Београду овим активностима руководила Координаторка за родно засновано насиље.

Тања Игњатовић закључује да ни након седам година од почетка примене Закона о спречавању насиља у породици још увек није успостављена централна евиденција података, нити постоји јавно доступан извештај који интегрише податке из различитих извора, па се у пракси дешава да центри за социјални рад, полиција, тужилаштво, Републички завод за социјалну заштиту и Републички завод за статистику имају различите податке о насиљу у породици.

Међу препорукама овог годишњег извештаја Аутономног женског центра наводи се

да су подаци о примени Закона о спречавању насиља у породици из различитих извора међусобно несагласни и неповезани, због чега је неопходно да се успостави централна електронска евиденција о случајевима насиља у породици, као што је предвиђено законом. Иако важни, квантитативни подаци не нуде одговоре на сва питања, те би било важно користити постојеће и проширивати обим квалитативних података о примени закона. Систематско праћење и темељна анализа примене Закона, требало би да воде отклањању уочених недостатака у његовој примени. Важно је размотрити односе између хитне (превентивне) заштите безбедности, коју обезбеђује Закон о спречавању насиља у породици, и других облика заштите безбедности, предвиђених другим законима, а који се мање користе. Треба размотрити и унапређење разумевања и квалитета процене безбедносних ризика, као и родне природе насиља у породици. Нужно је побољшати однос између броја пријављених и броја осуђених лица за кривична дела прогањање и полно узнемиравање, а посебно побољшати превенцију и заштиту малолетних лица од кривичног дела полно узнемиравање.

“Присуство и активни положај жртве на састанцима Група за координацију и сарадњу од изузетне је важности, представља суштину стављања жртве у центар пажње и заштите, што је и сврха Закона, на чему би требало инсистирати. Присуство и укључивање других релевантних актера (осим полиције, центра за социјални рад и тужилаштва) такође би било од значаја, посебно за планирање дугорочније безбедности и подршке жртви и члановима њене породице.

Било би важно да се настави и прошири примена добрих пракси поступања Службе за подршку жртвама и сведоцима родно заснованог насиља, као и посредовања у запошљавању жртава насиља у породици. У том погледу, користило би када би Савет за сузбијање насиља у породици препоручио ове праксе, како би оне постале стандардна поступања у свим вишим и/или основним јавним тужилаштвима у Србији”, закључује се у “Извештају о примени Закона о спречавању насиља у породици 2023. године”.

Катарина Ђорђевић

КОЛИКО ЧЕСТО КОРИСТИМО АЛТЕРНАТИВНУ МЕДИЦИНУ ЧАЈЕВЕ И ВИТАМИНЕ НАЈЧЕШЋЕ УЗИМАМО БЕЗ САВЕТА ЛЕКАРА

Колико често људи на дневном нивоу користе праксе традиционалне, комплементарне и алтернативне медицине да би се лечили или спречили болести? Колико често се људи на дневном нивоу намерно не придржавају здравствених препорука званичне медицине? Који психолошки фактори обликују свакодневно здравствено понашање? Ово су само нека од питања на које већ три године покушава да одговори тим пројекта „Reason4Health“ чији је носилац Филозофски факултет у Београду и који проучава психолошке корене две групе тзв. упитних здравствених пракси – непридржавање званичних медицинских препорука (као што су вакцинација) и коришћење непроверених третмана из области традиционалне, комплементарне и алтернативне медицине (на пример – из области траварства, кiroprактике или рефлексологије). У последњем циклусу истраживања, аутори овог пројекта сваки дан су током две недеље пратили да ли се у току тог дана особе намерно нису придржавале медицинских савета и јесу ли током дана практиковале алтернативну, комплементарну или традиционалну медицину. У узорак испитивања ушла су 224 учесника, просечне старости од 41 године, од којих 66 одсто њих живи у граду, а 33 процента у руралним крајевима наше земље, док подаци о образовном профилу испитаника говоре да 55 одсто њих има факултет, 43 одсто средњу школу, а око два одсто само основну школу.

Резултати најновијег циклуса истраживања, које је подржао Фонд за науку републике Србије, говоре да је од свих анализираних алтернативних метода лечења, најчесталије било коришћење биљних производа и суплемената. Чајеve и витамине без савета лекара користи око две трећине особа, око 60 одсто користи биљне мелеме, облоге или масти, а нешто више од половине моли се за сопствено здравље или упражњава религијске праксе, односно иде у цркву. У циљу побољшања сопственог здравља трећина испитаника користи арт терапију, односно терапију музиком, гласом, звуком или плесом, а исти проценат упражњава медитацију и друге технике релаксације, односно духовно-телесне вежбе као што су јога

или чигонг, док се 27 одсто особа налази на третману практичара алтернативне медицине. Како објашњавају аутори овог истраживања, један од разлога што се алтернативне методе лечења дуго и често користе у општој популацији јесте чињеница да се сматрају ефикасним, „природним“ и нешкодљивим, а битан разлог заступљености ових пракси јесте и то што су бесплатне, једноставне за коришћење и не захтевају практичара.

Анализирајући колико често се људи намерно не придржавају здравствених препорука званичне медицине, током 14 дана у оквиру којих је спроведено ово истраживање, његови аутори открили су да је 44 одсто особа чекало да симптоми за које се препоручује посета лекару прођу сами од себе, четвртина

је самоиницијативно узела лекове који се преписују на рецепт као што су антибиотици или анксиолитици, или је самоиницијативно престала да узима преписану терапију, петина је пропустила контролни или превентивни преглед, док свака осма особа није узела преписану терапију. Трагајући за одговором на питање које особине људе чине склонијим алтернативним методама лечења, аутори овог истраживања дошли су до закључка да ирационална и пристрасна уверења, као што је склоност да аргументе који доводе до нама уверљивих закључака оцењујемо као ваљане, без обзира на њихову логичку заснованост, играју најбитнију улогу када је у питању коришћење традиционалне медицине. Изражена магијска уверења о здрављу као што је, примера ради, уверење да се у организму гомилају штетни токсини и да га треба очистити, такође чини особе склонијим коришћењу алтернативних метода лечења, а религиозност и склоност сујеверјима, односно веровању у постојање натприродних сила које делују на догађаје у будућности које могу заштитити особу од негативних утицаја (примера ради, веровање да куцање у дрво спречава да се нешто лоше догоди) такође игра улогу у коришћењу традиционалне медицине. Истражујући које особине чине људе склонијим да се не придржавају здравствених препорука, аутори овог пројекта дошли су до закључка да најбитнију улогу има слабија савесност и склоност бизарним и нетипичним искуствима, као и мања склоност промишљању, али и боловање од хроничних болести и склоност брзом и интуитивном давању одговора без превеликог промишљања.

У складу са налазима претходне студије, аутори овог истраживања сазнали су да су скоро сви учесници некада у свом животу користили традиционалну, комплементарну или алтернативну медицину (99 одсто) или се намерно нису придржавали препорука званичне медицине (94 процента). Људи који се мање придржавају здравствених препорука уједно и више користе алтернативне методе лечења, независно од начина мерења ових понашања. Ипак, та веза није изразито јака.

Катарина Ђорђевић

ДЕМАНТИ НА ДЕО ЧЛАНКА „ОДГОВОР НА КРИЗУ“ ИЗ ЈУНСКОГ БРОЈА „ПСИХОЛОШКИХ НОВИНА“

У чланку под насловом „Одговор на кризу“ који је изашао у „Психолошким новинама“ у јуну 2024.године, у делу који се односи на моје излагање, стоји следећа реченица: „Школски психолог Нада Станков подсетила је да је Министарство просвете израдило Смернице за поступање у кризним ситуацијама и оценила да су два масовна убиства која су се догодила 3. и 4. маја прошле године биле траума за цело друштво, али је школа била погођена највише јер је одговорност људи који раде у школи била највећа.“ Деманти се односи и на први и на други део исте реченице. Прво, Смернице за поступање у кризним ситуацијама споменула је водитељка округлог стола Анита Поповић у свом уводном делу, и у контексту теме, и нису биле део мог излагања. Друго, за мене још значајније јесте крај реченице, у коме је наведено да је Нада Станков подсетила „да су два масовна убиства која су се догодила 3. и 4. маја прошле године биле траума за цело друштво, али је школа била погођена највише, јер је одговорност људи који раде у школи била највећа.“ Одговорно тврдим, да је пред скупом, на овој трибини речено следеће „све што се десило 3. и 4. маја прошле године била је траума за цело друштво, али школа и људи који у њој раде, били су највише погођени, из разлога што наставници и људи који раде у школи врло често због претераног осећаја одговорности у раду са ученицима осећају одговорност и за све што се деси у школи а да сами нису учествовали у свему...“.

Написано и изречено поприлично се разликују и значајно мењају смисао текста, доживљај читаоца али и тежину изговорених речи (говорника).

Нада Станков

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ПОЗИТИВНА ПСИХОЛОГИЈА И МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ“

Институт за позитивну психологију из Новог Сада у оквиру пројекта „The Curious and Flourishing Schools: Positive Education in Building of Characters Strengths and Virtues“ и Факултет за правне и пословне студије др Лазар Вркатић организују научно-стручну конференцију са међународним учешћем „Позитивна психологија и ментално здравље“, која ће се одржати 21. септембра године у Новом Саду, на Факултету за правне и пословне студије др Лазар Вркатић (Булевар ослобођења 76, Нови Сад).

Језик рада на конференцији биће српски и енглески. Учешће на конференцији (активно и пасивно) је бесплатно. Конференција је хибридног облика – могуће је пратити/излагати рад уживо или онлајн. У току је процес акредитовања конференције код Завода за унапређивање образовања и васпитања, а пленарни предавачи на конференцији су еминентни стручњаци – професор др Рој Ф. Баумајстер, психолог и председник Међународне асоцијације за позитивну психологију, САД; професор. др Весна Петровић, психолошкиња и психотерапеуткиња, Србија и професор емерита др Мајда Ријавец, психолошкиња, Свеучилиште у Загребу, Хрватска.

Планирана су и усмена излагања на тему позитивне психологије и менталног здравља. Радови који повезују ове две области су добро дошли. Стога вас са задовољством позивамо да узмете учешће у конференцији у виду усменог излагања. Такође, планирани су симпозијуми и округли столови. Детаљан програм је у процесу израде.

ДРУГИ ПИШУ

УЧЕНИЦИ ИЗ СРБИЈЕ ИСПОД МЕЂУНАРОДНОГ ПРОСЕКА
У КРЕАТИВНОМ МИШЉЕЊУ

Са просечним резултатом 29 од могућих 60 поена, ученици у Србији су испод међународног просека у креативном мишљењу, што је био један од испитиваних домена у последњем циклусу ПИСА истраживања. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања објавио је извештај са основним резултатима задатака из креативног мишљења ученика, добијених у циклусу ПИСА 2022, а додатни спектар анализа за потребе креатора образовних политика биће објављен у посебној публикацији половином јула. У истраживању 2022. године учествовало је око 690.000 ученика из 81 земље/економије. Они су представљали око 29 милиона петнаестогодишњака у школама из 81 земље/економије. Тест из креативног мишљења рађен је у 64 земље/економије.

У пролеће 2022. године, 6.413 петнаестогодишњака из 183 школе у Србији учествовало је у студији ПИСА 2022 и решавало тестове из читалачке, математичке, научне писмености и креативног мишљења. Од овог броја, 1,9 одсто ученика је учило у основној школи (7. и 8. разред), док су 82,7 одсто узорка чинили ученици првог разреда средње школе, а 15,4 одсто ученици другог разреда средње школе. Ови ђаци су представљали око 59.300 петнаестогодишњака у Србији тј. око 87 одсто укупне популације петнаестогодишњака који се налазе у систему образовања Републике Србије.

Са просечним резултатом од 29 од могућих 60 поена, ученици у Србији су статистички постигли нижи резултат од просечног за ОЕЦД у креативном мишљењу (33). Наши ђаци се статистички значајно не разликује од ученика из Словачке, Мексика, Уругваја и Уједињених Арапских Емирата. „Када се упореди постигнуће Србије са референтним земљама (тј. онима које су или географски близу земљи или имају сличан бруто национални доходак), налазимо да су земље у окружењу забележиле статистички значајно слабије резултате у поређењу са ОЕЦД просеком (33). Ипак, петнаестогодишњаци из Мађарске (31), Хрватске и Словеније (30) били су успешнији од ученика из Србије, док су ученици из Румуније (26), Бугарске (21) и Северне Македоније (19) били мање успешни од ученика из Србије“, наводи се у извештају. Додаје се да су резултати наших ученика у креативном мишљењу у складу са очекиваним резултатима на основу њихових резултата из математике и резултата у читању. И по њима смо, подсетимо, испод просека земаља учесница ПИСА 2022 истраживања.

Трећина ђака испод основног
нивоа постигнућа

Осим средње вредности у ПИСА студији описује се и постигнуће ученика по нивоима, којих је укупно шест. Ученици на нивоу 3 испољавају базични ниво креативности, а насупрот томе, најбољи ђаци достижу ниво 5 или ниво 6. У креативном мишљењу, основни ниво (3) дефинише се као ниво на коме ученици могу да генеришу адекватне идеје за једноставне до умерено комплексне задатке изражавања и решавања проблема, а такође почињу да показују способност да смисле оригиналне идеје или решења у познатим контекстима задатака. У Србији, 65 одсто петнаестогодишњака је достигло најмање основни ниво креативног

мишљења што је статистички значајно мање у поређењу са просечним резултатом у земљама чланицама ОЕЦД-а (78 одсто). У 21 од 64 земље/економије у којима су ученици тестирани из креативног мишљења, више од половине није достигло основни ниво.

С друге стране, око 17 одсто ученика у Србији је имало најбоља постигнућа, што значи да су достигли ниво 5 или 6 на ПИСА тесту из креативног мишљења, што је мање у односу на проценат њихових вршњака из ОЕЦД земаља (27 одсто). На овим нивоима успешности, ученици су способни да генеришу, процене и унапреде креативне идеје у различитим и комплексним задацима, укључујући апстрактне задатке који укључују дизајнирање или ограничене, односно непознате сценарије који захтевају креативна решења научних и друштвених проблема. Само у 20 од 64 земље и економије које су учествовале у тестирању креативног мишљења више од четвртина ученика је достигло ниво креативности 5 или 6.

Креативно мишљење и
социоекономски статус

ПИСА индекс економског, социјалног и културног статуса израчунат је на такав начин да сви ученици који полажу ПИСА тест, без обзира на земљу у којој живе, могу да буду смештени на исту социоекономску скалу. То значи да је могуће користити овај индекс за поређење постигнућа ученика сличног социоекономског положаја у различитим земљама. У Србији, ученици са повољним социоекономским статусом (првих 25 одсто у смислу социоекономског статуса) имали су боља постигнућа од ученика са неповољним статусом (доњих 25 одсто) за 8,8 поена на скали од 60 поена. То је слично просечној разлици између такве две групе (9,5 поена) у земаљама ОЕЦД-а. Као што је случај са успехом ученика на тестовима из математике, читања и науке, и социоекономски статус је био јак предиктор успешности у креативном мишљењу у свим земљама које су учествовале у ПИСА 2022 тестирању.

Разлике у постигнућима
у односу на пол

Девојчице у Србији су у просеку имале статистички боље резултате у креативном мишљењу. Девојчице су оствариле резултат од 30 поена у просеку, док су дечаки постигли 27 поена. Разли-

ка од око три поена је статистички значајна. Ни у једној земљи или економији која је учествовала у ПИСА тестирању, дечаки нису надмашили девојчице у креативном мишљењу. У Србији, када је реч о ученицима са најбољим постигнућима у креативном мишљењу (они који досежу нивое 5 и 6), удео је већи код девојчица (20 одсто) него код дечака (15 процената). Просечне вредности за ОЕЦД су 31 и 23 одсто. Насупрот томе, део ученика који не достигне основни ниво већи је међу дечацима (39 одсто) него међу девојчицама (30 одсто). Просечне вредности за ОЕЦД су 25 и 18 одсто. У Србији разлике у постигнућима везане за пол постоје и у врху лествице успешности, са разликом од око три поена између девојчица и дечака који постижу високе резултате.

Какав поглед на креативност имају
ученици у Србији?

Око 78 одсто ученика у нашој земљи се углавном или у потпуности сложило с тврдњом да је могуће применити креативност у готово свим предметима (ОЕЦД: 82 одсто). Ови ђаци су постигли значајно боље резултате од својих вршњака за 1,9 поена, када се узму у обзир социоекономске карактеристике ученика и школа. Међутим, 57 одсто верује да је њихова креативност нешто што се не може много променити, односно у питању је „фиксирани менталитет“ и такав став је повезан са просечно 0,9 поена нижим резултатом у односу на резултате ОЕЦД земаља, узимајући у обзир поменуте карактеристике. Уопштено гледајући, ученици су показали релативно високе нивое маштовитости, интелектуалне отворености и креативног самопоуздања. Овакви ставови се позитивно одражавају на успешност у креативном мишљењу у просеку у свим ОЕЦД земљама. Око 69 одсто наших ђака се углавном или у потпуности сложило с тврдњом да их испуњава када раде нешто на креативан начин, док је нешто више од четвртине исказало потешкоћу приликом обављања креативних радњи.

У којој мери школско окружење у
Србији омогућава креативност?

Укупно 60 одсто наших ђака каже да им њихови наставници дају довољно времена да смисле креативна решења за задатке (ОЕЦД: 63 одсто). У великом броју земаља учесница, као и у Србији (72 одсто) ученици чије је мишљење да наставници цене креативност склонили су да успешно ураде тест креативног мишљења, посебно на задацима који захтевају процену и унапређивање идеја, процесу који се мало лакше примењује него генерисање разноврсних или генерисање креативних идеја. Према изјавама директора школа, наши ђаци имају приступ часовима/активностима из уметности (26 одсто), глуме (18 одсто), креативног писања (11 одсто) или програмирања на рачунару (22 одсто) једном месечно или чешће у школи. Према исказу ученика, они похађају те часове/активности једном недељно или чешће и то: часове/активности из уметности (22 одсто), драме (14 одсто), креативног писања (14 одсто) или програмирања на рачунару (21 одсто). Просечне вредности за ОЕЦД земље износе 27, 11, 16 и 17 одсто наведено по истом редоследу.

(Danas)